

ՆԻՒԹԵՐՈՒ ՑԱՆԿ — INHALTSVERZEICHNIS

ԽԻ. 1933 ՏԱՐԻ — XLVII. JAHRGANG

(ԱՍՏԵՂԱՆԵՇՆԵՐԸ [*] ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԿ ԵՆ)

ՅՕԴՈՒԱՆՆԵՐ

- Ակինեան Հ. Ն., Եղիշէ վարդապետ եւ իւր Պատմութիւն Հայոց պատերազմին ըննական ուսումնասիրութիւն 33, 641:
- Երեմիա Չէլեբիի Քէօմիւրճեան. կեանքն ու գրական գործունէութիւնը 94:
- Սիմէոն Դպրի Լեհացոյ Ուղեգրութիւն 115, 334, 479, 595, 701:
- Քաջն Լիպարիա Պատմութեան, տաղերու եւ զրոյցներու մէջ 129:
- Մովսէս Գ. Տաթեւացի կաթողիկոս. կեանքն ու գործունէութիւնը 161, 385, 513:
- Հայ գրերու բարեփոխութեան հարցը 362:
- Հայ կեանքը Հալէպի մէջ (1605—1635) 305:
- Պարմանի (Ստուգարանութիւն) 509:
- * † Հ. Յակոբոս Վ. Տաշեան 1:
- Է. Պ., Ս. Եփրեմի Ասորւոյ Ասացուածք վասն Նիկիոմիդեայ քաղաքին դասական հայերէն թարգմանութեամբ 261:
- «Հայ» անունը ըստ Պ. Կրէշմէրի 429:
- Խըրլակեան Հ. Անդրէաս, Յովհաննէս Այվազովսկի, ծովանկարիչ 342, 495, 621, 713:
- Մժիկ Հանս Փոն, Գեանաչափութիւն, մաս, մղոն, ասպարէզ (ստադիոն) հին հայկական աղբիւրներու համաձայն (գերմաներէն բնագիր. ամփոփումը Պ. Է.) 281, 511, 583:

Aufsätze

mit einem deutschen Resumé.

- Akinian P. N., Elisäus Vardapet und seine Geschichte des Armenischen Krieges 33, 641.
- Eremia Celebi, sein Leben und schriftstellerische Tätigkeit 94.
- Des Simeon aus Polen Reisebeschreibung 115, 334, 479, 595, 701.
- Liparit der Tapfere in der Geschichte, in Volksliedern und Sagen 129.
- Der Katholikos Moses III. von Armenien. Zum 300jährigen Todestag 161, 385, 513.
- Die Frage der Neugestaltung der armenischen Schrifttypen 362.
- Die Armenier in Haleb (1605—1635) 305.
- *Parmani* (Etymologie) 509.
- * † P. Jakobus Dr. Dashian (Nekrolog) 1.
- E. P., Die *Mēmre* des hl. Ephraim über den Untergang Nikomediens in armenischer Übersetzung 261.
- Kretschmer M. P., Der nationale Name der Armenier (nach M. P. Kretschmer) 429.
- Khrlakian P. Andreas, Der Marinemaler Johann Aywazowski 342, 495, 621, 713.
- Mžik Hans v., Erdmessung, Grad, Meile und Stadion nach den altarmenischen Quellen 281, 432, 559.

- Շուր Դր. Վեռնիք, Ներոն կայսեր արեւելեան քաղաքականութիւնը (Թրդմ. Հ. Մ. Հասպոզեան) 76, 248:
- Տաշեան Հ. Յ., Արամեղէնի գործածութիւնն արամեան պետութեան մէջ 209:
- Հաթիւր եւ Ուրարտեանք. Մատենադարանի ուսումնասիրութիւն 415, 533, 680:
- Սարուխան, Վրաստան եւ Հայերը 57, 231, 459, 547, 693:
- Սափրաստեան Ա., Խոյթ-Բոնաչէն գաւառները. ուղեւորական տեղեկագրութիւններ 138, 608:
- † Հ. Յակոբոս Վ. Տաշեան (Յաւակցութիւններ) 367:

- Schur Dr. Werner, Die Orientpolitik des Kaisers Nero (übersetzt von P. M. Hapozian) 76, 248.
- Dashian P. J., Über die Verwendung des Aramäischen im Achämidenreich, nach O. G. von Wesendonck 209.
- Hettiter und Urartäer 415, 533, 680.
- Saroukhan A., Georgien und die Armenier 57, 231, 459, 547, 693.
- Safrastian A., Die südarmenischen Gaue *Hoyt* und *Brnašēn*. Reiseberichte 138, 608.
- † P. Jakobus Dr. Dashian (Beileidskundgebungen) 367.

Besprechungen:

- Ռ. Ա. Խ. ՕՍՍԱԿԱՆՆԵՐ
- Otto Bardenhewer, Geschichte der altkirchlichen Literatur. V. Band (գրախօսած Հ. Ն. Ա.) 149:
- Յովհ. Յակոբեան, Ուղեգրութիւններ. Ա. հատոր. ԺԳ—ԺԶ. դար (1253—1582) (գրախօսած Պ. Է.) 636:
- Dr. Hans Lewy, Neue Philontexte in der Überarbeitung des Ambrosius (գրախօսած Հ. Ն. Ա.) 154:
- Ս. Մանուկեան, Բաթթի Զաւարէզի ծագումը (գրախօսած Հ. Ա. Խըրլակեան) 638:
- Giuseppe Messina S. J., Der Ursprung der Magier und die zarathuštische Religion (գրախօսած Հ. Ն. Ա.) 151:
- Վահրամ Յ. Թորգոմեան, Երեմիա Չէլեբիի Քէօմիւրճեան. Ստամբուլոյ պատմութիւն (գրախօսած Հ. Ն. Ա.) 632:
- Գեղամ Տէր-Կարապետեան (Գեղամ), Տարօնի աշխարհ (գրախօսած Հ. Յ. Նարկէսեան) 152:
- Hubert Pruckner, Studien zu den astrologischen Schriften des Heinrich von Langenstein (գրախօսած Հ. Ն. Ա.) 632:
- Otto Bardenhewer, Geschichte der altkirchlichen Literatur. V. Band (besprochen von P. N. A.) 149.
- Johannes Hakopian, Reisebeschreibungen aus den Jahren 1253—1582. I. Band (besprochen von P. E.) 636.
- Dr. Hans Lewy, Neue Philontexte in der Überarbeitung des Ambrosius (besprochen von P. N. A.) 154.
- S. Manukian, Die Herkunft des Djalaleddin von Raffi (besprochen von P. A. Khrlakian) 638.
- Giuseppe Messina S. J., Der Ursprung der Magier und die zarathuštische Religion (besprochen von P. N. A.) 151.
- Dr. Vahram Thorgomian, Eremia Celebis Geschichte von Konstantinopel (besprochen von P. N. A.) 632.
- Gegham Ter-Karapetian, Das Taroner Land (besprochen von P. J. Narkesian) 152.
- Hubert Pruckner, Studien zu den astrologischen Schriften des Heinrich von Langenstein (besprochen von P. N. A.) 632.

A. Mingana, The work of *Dionysius Barsa-
libi* against the Armenians (գրախօսած
* Պ. Է.) 730:

Проф. В. В. Бунак, Crania Armenica
(գրախօսած * Պ. Է.) 733:

Վահէ-Վահեան, Արեւ-Անձրեւ, քերթուած-
ներ (1930—1932) (գրախօսած Հ. Ն. Ա.)
735:

S. Կարապետ Բահանայ S. Գրիգորեան,
Վկայաբանութիւն Յովհաննու Պարտի-
զակցոյ եւ Պատմութիւն Հիմնարկութեան
Պարտիզակի եւ շինութեան եկեղեցոյ եւ
վարժարանի (գրախօսած Հ. Ն. Ա.) 736:

A. Mingana, The work of *Dionysius Barsa-
libi* against the Armenians (besprochen von
* P. E.) 730.

Проф. В. В. Бунак, Crania Armenica
(besprochen von * P. E.) 733:

Wahé-Wahjan, Sonne und Regen, Gedichte
(1930—1932) (besprochen von P. A. Kh.)
735.

Karapet Ter-Grigorian, Martyrium des Jo-
hann aus Partizak und Geschichte der
Gründung sowie der Errichtung der
Kirche und Schule von Partizak (be-
sprochen von P. N. A.) 736.

ՀԱՆԴԵՍ ԱՄՍՈՐԵԱՅ

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԹԵՐԹ

ԹԻԻ 11, 12 ՆՈՅԵՄԲԵՐ — ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ ԽԷ. ՏԱՐԻ 1933

ԵՂԻՉԷ ՂԱՐԳԱՊԵՏ ԵՒ ԻՐԻՔ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆ ԸՆԹՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ ՔՆՆԵԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԹԵՐԹԻՒՆ (Շարունակութիւն:)

36. ՀԱԼԱԾԱՆՔ ՔՐԻՍՏՈՆԵՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

1. Եղիչէի բովանդակ մատենը նուե-
րուած է կրօնական պատերազմի: Արքայից
արքայն կը հարած է քրիստոնէութիւնը պարս-
կական սահմաններու մէջ. կը հարկադրէ
քրիստոնէայ հպատակները դառնալ «ի մի
օրէնս մոռութեան»:

Այս հարածանքները զարգացած են աստի-
ճանարար. սկիզբ առած են արքայից արքայի
թագաւորութեան չորրորդ տարւոյն ընդյա-
տակեայ հնարքներով եւ պոռթկացած են
ժ. տարւոյն նախ յայտնի առ հասարակ քրիս-
տոնէութեան եւ ապա մասնաւորապէս Հայոց
դէմ. «Թէպէտ ընդ ամենայն ազգս առնէր
դայս, մասնաւոր ընդ Հայոց աշխարհին
մարտնչէր» (15):

Որպէս զի պայծառ ըլլայ դէպքերու պատ-
մական ըմբռնումը, պիտի զանազանեմ:

ա. Հարածանք ընդհանրապէս քրիստո-
նէութեան դէմ:

բ. Հարածանք մասնաւորապէս Հայոց
դէմ:

Այս կրկին բաժանումները նկատի ունե-
ցած է Եղիչէ, երբ դէպքերը ուղած է պատմել
Երկու ուրոյն գլուխներու մէջ, «Ժամանակը»
եւ «Իրացն պատահումն յիշխանէն Արեւելից»
խորագիրներու տակ:

2. Ինչպէս նկատած էինք վերագոյն
(§ 17), այս երկու յեղանակները ուղած են
Խմբագրութեան մէջ նոր դասաւորութեան
ենթարկուած են, այնպէս որ սկզբնագրին
Ա. յեղանակին մէկ մասը կցուած է երկրոր-

դին, իսկ առաջին մասը կազմած է առանձին
յեղանակ (էջ 7—18):

Սկզբնագիր Ա. Յեղանակին ծրագիրն էր
«պատմել զանցս իրացն», որոնք «աստուածա-
մարտ» Արեւելից իշխանէն «ընդ սուր Եկե-
ղեցիան», «որք էին ի մէջ Պարսկաց աշխար-
հին» (12), «անցին» (14), այս ինքն նկարել
արքայից արքայի հանդէպ քրիստոնէութեան
երեւան բերած անհանդուրժոց քաղաքակա-
նութեան պատկերը, այն ամէն հալածանք-
ները, որոնց նշաւակ եղան Պարսկաստանի
քրիստոնէայ եկեղեցիները: Այս ներածական
բաժնէն պիտի անցնէր հեղինակը «իրացն
եկեղին» (14), այն է հակաքրիստոնէական քա-
ղաքականութեան շարաշար հետեւութիւննե-
րուն, որոնց ակնառտես եւ ականջալուր եղած
է ինքը:

3. Խմբագիրը, որ ուղած է «Հայոց պա-
տերազմի» պատմութիւնը Վարդանանց պա-
տերազմի պատմութեան վերածել, հարկ առ-
ած է Ա. յեղանակին բովանդակութիւնն ալ
պատշաճեցնել իր ծրագրին. այսպէս ընդհան-
րապէս քրիստոնէութեան եւ յատկապէս նո-
րագարձ պարսիկներու դէմ յարուցուած հա-
լածանքը մասնաւորապէս եւ մերձեցուցած է
Հայոց: Առ այս հարկի մէջ գտնուած է դէպ-
քերը, զորոնք Եղիչէ Հոռմէական պատերազմի
ընթացքին տեղի ունեցած ներկայացուցած է,
տեղափոխութեամբ, նաեւ կրկնութեամբ
պատմել իբրեւ «Քուշանաց» պատերազմի ըն-
թացքին եւ վերջաւորութեան պատահած:
Հարածանաց այս երկրորդ շրջանը պիտի տա
խմբագրչին հնարաւորութիւն, դէպքերը Վար-
դանանց պատերազմի հետ կապակցութեան
մէջ գնելու: Ղազար, որ անձանօթ էր հոռմ-
մէական պատերազմի մը, կը յիշէր Քուշա-
նաց դէմ երկու արշաւանք, մղուած 450էն
յատալ եւ ետքը (§ 25): Եղիչէի ամփոփ տե-